

Γερμανικής δραματικής τέχνης—τόν Γκαίτε καὶ τὸν Σίλλερ.

Καὶ ὅμως ἀργότερον αὐτὸς αὐτὸς ὁ Νίτσε, κρίνων τὴν μουσικὴν τοῦ Βάγνερ, ἐξακρακίριζεν αὐτὴν ὡς τὴν ἀνθελληνικωτάτην προσπάθειαν ἐξ ὧσιν ἐγένοντο ποτὲ εἰς τὴν τέχνην».

Παρὰ τοὺς σαρκασμούς ἐν τούτοις τοῦ φιλοσόφου τούτου ἐναντίον τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ, θὰ παραμείνῃ ἀνεξάλειπτος ἀπὸ τὴν μνήμην τῶν κριτικῶν ἢ φράσεως τοῦ Νίτσε εἰς τὸ ἔργον του. «Ὁ Ριχάρδος Βάγνερ εἰς τὸ Μπαύρωϊτ»:

«Μεταξὺ τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Βάγνερ ὑφίσταται μεγάλη ὁμοιότης. Δι' ἀμφοτέρους ἡ διαφορὰ τοῦ χρόνου δὲν ὑφίσταται, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἐλαφράν νεφέλην, διὰ τῆς ὁποίας οἱ ἐξησηκήμενοι ὀφθαλμοὶ ἐνὸς κριτικοῦ διαβλέπουσι τὴν ὁμοιότητα».

Ὁ Βάγνερ ἔτρεφε μεγάλην ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς Ρωμαίους, τοὺς ὁποίους ἀπεκάλει «κτηνώδεις δορυκτίτορας τοῦ κόσμου, στερουμένους πάσης πρωτοτυπίας εἰς τὴν τέχνην».

Ἡ ἀντιπάθεια αὕτη χαρακτηρίζεται παρὰ τοῦ Ἰταλοῦ κριτικοῦ ὡς τὸ κυριαρχοῦν ἐνστικτον τῆς Γερμανικῆς φυλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ἐντελῶς ὁ Βάγνερ.

Ὁ μέγας μουσουργὸς δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ περὶ τέχνης ἄλλης, πλὴν ἐκείνης, ἡ ὁποία ἠνθῆσεν ὡς ὑπέρλαμπρον ἄνθος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκμῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ ὑπὸ τὸν γέλοεντα Ἑλληνικὸν οὐρανόν.

«Τὸ νὰ ἐννοοῦμεν ὡς κλασικὴν τέχνην τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Λατινικὴν ὁμοῦ, ἀποδεικνύει ἀπίστευτον βαρβαρότητα καλαισθησίας καὶ οἰκτρὰν ἄγνοιαν τῆς οὐσίας καὶ τῆς ἀξίας πάσης τέχνης» ἔλεγε συχνότατα ὁ Βάγνερ.

Καὶ τὶ θὰ ἔλεγον τὰ τέκνα μας, ἂν τὸ πρῶτ' ἂν τοῖς ἐδιδάσκετο ἡ «Ἰλιάς»,—τὸ μεγαλοφυέστερον τῶν ποιημάτων—τὸ δὲ ἀπόγευμα ἢ «Αἰνείας», ἐποποιία ἐξεζητημένη, γραφεῖσα κατ' αὐτοκρατορικὴν διαταγὴν, καὶ ἂν τοῖς ἐλέγαμεν ὅτι καὶ τὰ δύο ἔργα ταῦτα εἶνε κλασικά ;»

Ὁ Βάγνερ οὐδέποτε ἐγκατέλειπε τὴν σπουδὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων. Ἐξ ὅλων τῶν συγγραφέων ἡγάπα τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Πλάτωνα, ἡ δὲ γνωριμία του μετ' αὐτῶν ἐχρονολογεῖτο ἀπὸ τρυφερωτάτης ἡλικίας.

Εἰς ἡλικίαν δέκα ὁκτὼ ἐτῶν εἶχεν ἀναγνώσει ὁλόκληρον τὴν Ὀδύσσειαν, τῆς ὁποίας ἐγνώριζεν ἀπὸ στῆθους ὁλόκληρα ἄσματα. Εἶχεν ἐπίσης ἀναγνώσει ὅλους τοὺς διαλόγους τοῦ Πλάτωνος.

Ἐξ ὅλων τούτων ἐπεται, ὅτι ὁ Βάγνερ ὑπέστη μεγάλην ἐπίδρασιν ἐκ μέρους τῆς κλασικῆς Ἑλληνικῆς τέχνης καὶ ἐκ τῆς βαθυτάτης μελέτης αὐτῆς ἐσχημάτισε τὸ ὑπέρτατον ἰδεώδες τῆς μιᾶς καὶ μόνης ἰδεώδους πατρίδος τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος—τῆς πατρίδος ἐκείνης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν μεγάλην μητέρα τῆς ἀγνῆς καὶ ἀρμονικωτάτης ὥραιότητος.

Ἡ δραματικὴ ἡθοποιὸς
Ρενὲ Παρνὺ

ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΘΛΙΨΕΩΣ*

πάνω ἀπὸ τὴν θλίψιν, ἓνα φῶς κυματίζει μελιχρόν, ποῦ ἔγινε λίγο-λίγο ἀπ' τάπομεινάρια τῶν δακρύων ποῦ δὲν ἐστέγνωσαν, καὶ τῶν στεναγμῶν ποῦ δὲν ἐλησμονήθησαν, κι' ἀπ' ὅλα τὰ θλιβερὰ ὅσα ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀφῆκεν ὀπίσω τῆς. Καὶ ὁλοένα τὸ παρὸν γίνεται παρελθόν, καὶ ὁλοένα ὁ μαῦρος καὶ κατασκότεινος οὐρανός του, ποῦ δὲν περιμένει κανένα ἥλιον, κεντιέται πυκνότερα ἀπὸ τοὺς πελιδνοὺς αὐτοὺς φωσφορισμούς, ποῦ εἰς τὸ σελάγισμά των ἔχουν ὅλη τὴν ἡρεμὴ θλίψιν.

ἐνὸς καθησυχασμένου θολοῦ πελάγους, ὕστερα ἀπὸ φρικτὴν ἀνεμοταραχήν. Ἀλλὰ τί μὲ αὐτό, ἀφοῦ τὸ φῶς ποῦ κυματίζει ἐπάνω ἀπὸ τὴν θλίψιν—τὴν πένθιμην αὐτὴν ἀτμοσφαῖραν, ποῦ κρατεῖ τὸ ἡθικὸν σύμπαν τοῦ ἀνθρώπου μὲ δύναμιν κυριάρχου ἐντὸς τῆς—ἀπλώνεται καὶ δυναμώνει, δυναμώνει ὥστε νὰ δίδῃ τὴν συναίσθησιν τοῦ ἀτελειώτου τῆς ψυχῆς;

Καμμίαν ἀπόλαυσιν δὲν πρέπει νὰ συγκρίνῃ ὁ ἀνθρώπος μὲ τὴν θλίψιν. Τόσο εἶνε εὐεργετικὴ δι' ἀνθοδόγημα τοῦ νοῦ καὶ βοηθητικὴ εἰς τὴν βλάστησιν σπανίων καὶ πρωτοφανῶν φυτῶν, μὲ νέους ὁργανισμοὺς τελειότερους, καὶ μὲ ἄρωμα δυνατόν ποῦ νὰ μὴ ξεθυμαίνῃ στοὺς ἀνέμους τῆς κάθε ἐποχῆς. Ἀλλὰ διὰ τέτοια πνευματικὰ ἄνθη χρειάζεται μεγάλος ἀγών. Ὁ ἀγρὸς τοῦ νοῦ θέλει νὰ καλλιεργηταί μὲ τὴν ψυχὴν καὶ νὰ ποτίζεται μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιάς. Ἀλλοιούτικα

*) Ἀνεγνώσθη ἐν προσοπερίδῃ τῆς «Πινακοθήκης».